

prof. MUDr. Zdeněk Kalenda

(1927–2010)

Prof. MUDr. Zdeněk Kalenda byl český anesteziolog mezinárodního významu. Je znám především svými pracemi o monitoraci a změnách $p\text{CO}_2$ v různých situacích, které publikoval po své emigraci do Nizozemí. Je po něm pojmenována cena ČSARIM za nejlepší knižní publikaci v oboru anesteziologie a intenzivní medicíny.

Z. Kalenda se narodil se 22. května 1927 v obci Lutonina u Vsetína. Lékařská studia na Palackého univerzitě v Olomouci ukončil promocí v roce 1952. Nastoupil na chirurgické oddělení nemocnice s poliklinikou v Bruntále a v chirurgii dosáhl specializace I. i II. stupně. V roce 1958 se stal zástupcem primáře chirurgického oddělení nemocnice v Přerově. Na chirurgickém oddělení měl jeden pokoj vyčleněn pro nemocné v těžkém stavu, převážně s kraniocerebrálním poraněním a s poruchami vědomí. Zajímal se o problematiku hibernace. V roce 1960 dosáhl specializace v tehdy nástavbovém oboru anesteziologie. Po anesteziologické atestaci se společně s manželkou – dětskou lékařkou – přihlásil k práci v rozvojové zemi. Byl vyslán do africké Guineje, kde v letech 1960–1961 pracoval jako praktický lékař na okraji buše a získal ojedinělé zkušenosti. Po návratu z Afriky pracoval jako zástupce primáře chirurgického oddělení v Přerově. V roce 1963 byl jmenován ústavním anesteziologem, o dva roky později se stal primářem nelůžkového anesteziologického oddělení. V té době zahájil spolupráci s Výzkumným ústavem přerovské firmy Meopta na vývoji plicního ventilátoru určeného k používání během celkové anestezie na operačním sále. Prototyp se v provozu dobře osvědčoval. Prosadit tento ventilátor do výroby se mu však nepodařilo. Napsal fundovanou práci o umělé plicní ventilaci. V polovině 60. let zahájil úspěšnou spolupráci s belgickou firmou Janssen a díky tomu byl mezi prvními anesteziology, kteří u nás zaváděli neuroleptanalgezií (NLA). Účastnil se aktivně několika odborných pracovních setkání v zahraničí, týkajících se hibernace a NLA. Kolem roku 1965 začal Kalenda mezi prvními ve státě budovat lůžkovou část ARO včetně technického vybavení, opět ve spolupráci s Meoptou a dalšími nadšenci. Dokázal získávat pro svůj obor a pro své záměry výborné spolupracovníky. V roce 1967 otevřel čtyřlůžkovou část anesteziologického oddělení, kde byl tehdy jediným odborným lékařem na oddělení. S pracovníky oddělení proto udržoval stálé bezdrátové spojení.

Po varování, že je ohrožen okupační armádou pro údajné vstupy do jejich bezdrátové komunikace, emigroval v létě 1969 do Nizozemska, přestože

prof. MUDr. Zdeněk Kalenda

(1927–2010)

na jaře 1969 vyhrál výběrové řízení na primáře resuscitačního oddělení neurochirurgické kliniky v Hradci Králové, kde měl začátkem září nastoupit. V Nizozemsku se záhy výborně uplatnil odborně a vědecky na univerzitě v Utrechtu. Stal se vysokoškolským učitelem – profesorem neuroanesteziologie. Jeho hlavním výzkumným zájmem byla kapnometrie a kapnografie. Zaměřil se na monitorování změn $p\text{CO}_2$ během anestezií a intenzivní terapie a originálně i po náhlé zástavě krevního oběhu. V roce 1990 vyšla v nakladatelství Kerckebosch jeho kniha *Mastering Infrared Capnography*, které se dostalo veřejného uznání pro mimořádně vysokou odbornou a pedagogickou úroveň. Napsal řadu učebnic oboru v holandštině a angličtině, důsledně se řídil pravidly Jana Ámose Komenského z *Orbis pictus*. Zdeněk Kalenda byl jedním z řady československých anesteziologů, kteří po roce 1968 emigrovali a v cizině se brzo výborně uplatnili na předních univerzitních pracovištích. Dosáhli nejvyšší pedagogické hodnosti o mnoho let dříve, než se to zdařilo u nás. Prof. Kalenda důstojně reprezentoval zemi, ze které byl nucen odejít uprostřed své bohaté a plodné životní dráhy.

Zpracoval J. Málek

Zdroje:

Pokorný J. Za profesorem MUDr. Zdeňkem Kalendou. *Anest. intenziv. Med.* 2010;21(5):304. (publikováno se svolením redakce)

